

קול ישראל: "מי יצחק"

שלום קיטל

בהופעתו הפומבית המפורסמת במלון "דן" כמה שעות אחר כך). קווי השידור שלנו למטה העבודה ב"דן" ולמצודת זאב של הליכוד היו פתוחים וכך יכולים היו המאזינים לקבל בו זמנית את קולות השירה והצהלה בעבודה ואת השקט של הליכוד. בצד הכתבים המדווחים הצבנו מגישים מנוסים – אריה גולן בליכוד ורוני דניאל בעבודה, שניוטרו מיני-אולפן מהשטח. מהאולפן המרכזי בירושלים "הזרקנו" מדי פעם דברי פרשנות של חנן קריסטל וד"ר אברהם דיסקין, ראש החוג למדע המדינה באוניברסיטה העברית ומומחה לבחירות.

תוך כדי כך עברנו למטות המפלגות הקטנות, שוב לפי העניין. קודם למר"צ שהיתה מועמדת ראשונה לקואליציה, וככל שהסתמנו מפלגות מעניינות נוספות עברנו אליהן. במשך הלילה עברנו כמה וכמה פעמים לכל המפלגות, ואפילו רשימות שזכו רק לשברירי אחוזים זכו לסיקור.

ההנחיה לכתבים היתה לשרד אינפורמציה אבל גם צבע ואווירה. אחרי דיאטה חמורה של חודשיים במערכת הבחירות וכמיוחד שלושים הימים האחרונים, ניתן היה לא רק להשמיע את הקולות אלא גם לשלב בצידם הערכות, ויכוחים ודברים השנויים במחלוקת. כמוכן שהיתה הקפדה ששכרון חופש הביטוי לא יגרור את השדרים והכתבים לחוסר אובייקטיביות או להבעת דעות וטעמים אישיים. מדובר בצוות, ברובו מנוסה מאוד, האמון, גם בימים כתיקונם, על כללי ההגנות המקצועית, האיזון והאובייקטיביות, ונדמה לי שעמדנו במשימה זו בכבוד.

הלילה והבוקר שלאחרי

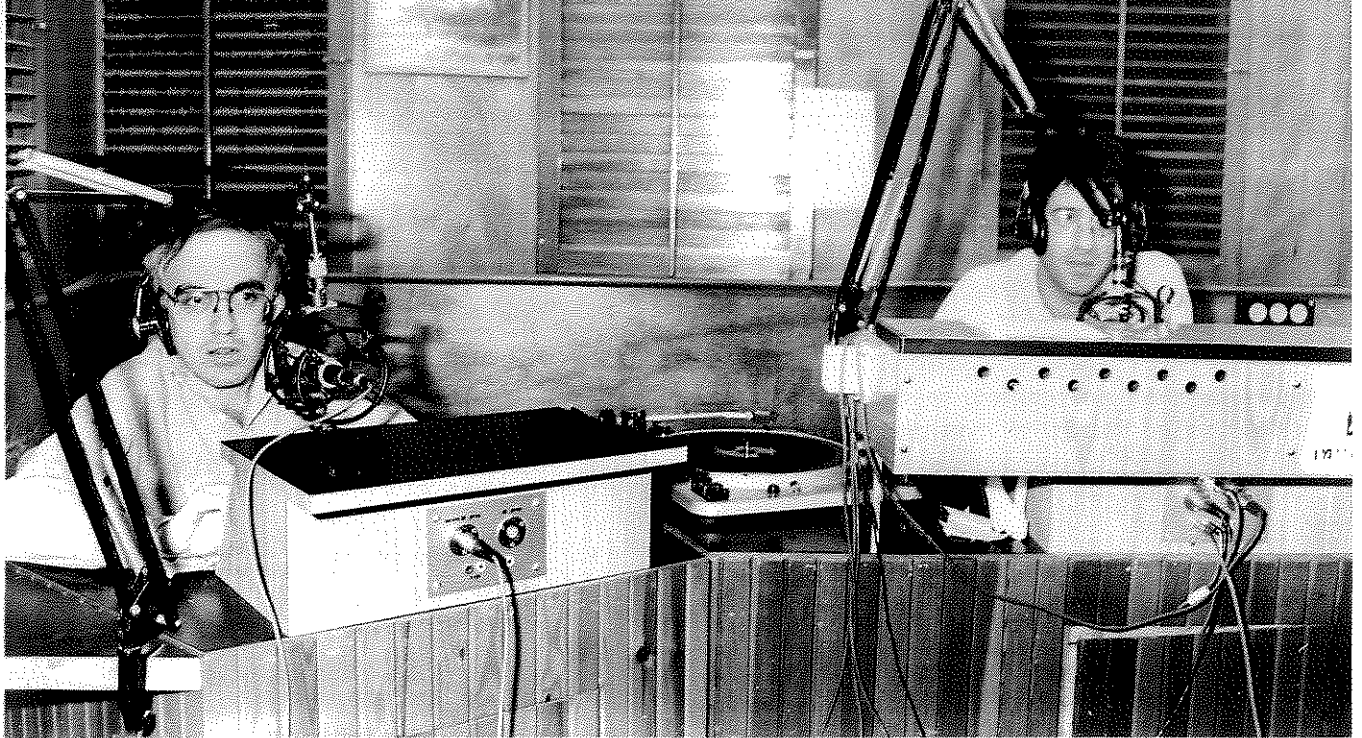
ליל הבחירות נחשב "ליל הטלוויזיה". רוב אזרחי ישראל היו צמודים למרקע. מה תפקידו של הרדיו בלילה שכזה? הנחות היסוד שלנו היו, שכל שמעמיק הלילה מצטרפים אלינו מאזינים: אנשים שצפו במדגם ובגל התגובות הראשון נפרדים אט אט ממקלט הטלוויזיה, יוצאים לבלות או שבים מבתי חברים שם צפו יחדיו במהפך. במכונית – הרדיו הוא המלך. גם בבית, בשעות הקטנות של הלילה, אנשים עוברים לרדיו. על כן השתדלנו לספק אינפורמציה מהירה במשך כל שעות הלילה.

את ג'ינגל הבחירות "מי יצחק" חיברנו כבר בתחילת פברואר 1992, למחרת הפריימריס במפלגת העבודה כשיצחק רבין גבר על שמעון פרס. היה ברור שיצחק שמיר יהיה המועמד של הליכוד וכשזה אכן קרה, התחלנו להכין את הג'ינגלים. כמו הבחירות עצמן, גם הסיקור שלהן הפך אישי יותר ומבוסס יותר על ג'ימיקים. כאשר הבוחרים מתמקדים באישים ובכותרות יותר מאשר בתכנים עמוקים ומהות, גם על התקשורת, בלי לחטוא לערכיה הבסיסיים, לספק את סקרנות צרכניה.

רגע השיא

בכל מערכת בחירות, וגם הפעם, רגע השיא היה הרגע שבו התפרסם מדגם הטלוויזיה. מטעמים תקציביים, וגם ענייניים, אין הרדיו עורך מדגם נפרד, אלא מסתמך על מדגם הטלוויזיה בעבודתו. ברוב הפעמים, זולת בחירות 1981, כאשר עד הבוקר לא היה ברור בעצם, מי זכה בבחירות, בגין או פרס, ניתן לסמוך על המדגם. גם אם היו פה ושם שינויים קלים, התמונה הכללית לא השתנתה. כך היה גם הפעם. הרדיו לעומת הטלוויזיה, איננו סובל השהיות דרמטיות, כמו פתיח כללי ארוך מדי המשאיר את המאזין בציפייה עצבנית לעיקר. גם גרפיקה שהיתה למכביר בטלוויזיה איננה בעלת ברית למדיום הרדיופוני. לפיכך, שיגרנו לבניין הטלוויזיה כתבת, רינה מצליח, שתפקידה היה לקבל את מדגם הטלוויזיה מוקדם ככל האפשר, ובתיאום עם אנשי הטלוויזיה לשרדו אלינו. כך קרה, שבזמן שחיים יבין עסק בהצגת צוות האולפן והאנשים בשטח, רינה כבר בישרה על המהפך, וחנן קריסטל, פרשן הבית הקבוע שלנו, כבר הרכיב ממשלה.

ברגע השיא בבחירות ראינו את עיקר תפקידנו להביא אינפורמציה מהימנה במהירות ובקצב. השערותנו היתה שמרגע היוודע תוצאות המדגם, המאזין רוצה לעבור במהירות הבזק למוקדים המעניינים ביותר, לשמוע תגובות של האישים המרכזיים ודיווחים אובייקטיביים של הכתבים המתארים את שרואות עיניהם במטות הבחירות. השתדלנו לשמור על קצב רצחני ובתוך דקות אחדות הביא חיים הכט, שהיה צמוד ליצחק שמיר, את תגובתו החיה של האיש שהובס, מיד עם פרסום המדגם (יצחק רבין לא רצה להגיב אלא

שלום קיטל מקול ישראל (משמאל) ורפי רשף מגלי צה"ל באולפן המשולב בעת מלחמת המפרץ. בעקבות הניסיון שנצבר החליט קול ישראל לשדר במוצאי יום הבחירות תמצית עדכנית בשפות זרות

הוצפה במאזינים שרצו לשפוך את ליבם לטוב ולרע על תוצאות הבחירות. כמובן שבמשך כל אותו הזמן המשכנו בדיווח עדכני של מה שהתרחש במפלגות.

הבוקר שלאחרי, הוא כבר המגרש של הרדיו והתמקדנו בו בשאלה מה תהיה הקואליציה הבאה. מאחר שתוצאות הבחירות היו חדות וברורות, לא היה הרבה מתח ומיסתורין בהרכב הקואליציה הבאה. בסופו של דבר, כל מי שהצוות באולפן העריך שייכנס לממשלה, אכן נכנס (חוץ מצומת), וכתפקידים שאותם הועדנו להם. אגב תחזיות: ד"ר דיסקין הביע מהרגע הראשון זהירות, ואמר שעל אף שניצחון העבודה ברור על פי הניתוח שלו, הרשימה של דראושה נמצאת על גבול אחוז החסימה וקולות החיילים יכריעו אם לעבודה יש גוש חוסם. התחזית הזו הוכיחה עצמה ורק ביום שישי, 26 ביוני, התברר, כי לרביץ גוש של 61 חברי כנסת.

יום הבחירות

שידורי יום הבחירות עצמו היו בעייתיים למדי. מצד אחד המאזין רוצה ביום השבתון לקבל בשידור את חג הדמוקרטיה ומתעניין בכל פרט הנוגע ליום הבחירות. מצד שני, ידונו, או בעצם פינו, כבולים במגבלות חוק הבחירות. החלטנו על כן, על אולפן פתוח בו ישבו לצד מגישי החדשות המיומנים דוגמת רזי ברקאי, רוני דניאל וקרמית גיא, גם מגישי בידור כמו רבקה מיכאלי ואהוד מנור. כך יכולנו לדווח עניינית על אחוזי הבחירה, מזג האוויר, תקלות במקומות שונים, הודעות ועדת הבחירות המרכזית ולצידם לשדר הרבה מוסיקה ושיחות עם בדרנים ולעקוב מלמעלה במשך כל היום ממטוס קל שממנו דיווחנו על מצב התנועה.

מערכת הבחירות

בבחירות, הפעם, נפל דבר. לא עוד מגבלות במשך 150 יום, שכמעט משתקות את יכולת מערכת החדשות לתפקד במשך קרוב

בצד המעברים המהירים בין 21 נקודות שידור שונות התמקדנו בכמה עניינים נוספים:

א. במבצע משותף עם "בזק" דאגנו שהשידור יועבר בגלים קצרים לרחבי העולם ופירסמנו את זמני השידור שלנו בגיינגלים מיוחדים. כהדים שהגיעו אלינו כליל הבחירות ולאחריה, שמחנו לשמוע שהיתה לנו האזנה מסיבית בכל רחבי העולם, במקומות שיש בהם ריכוזים של ישראלים. קשה כמובן לאמוד את כמות ההאזנה בחו"ל אבל מדובר כנראה במספרים משמעותיים מאוד.

ב. מניסיוננו באולפן המשולב בזמן מלחמת המפרץ, גם דוברי שפות זרות מאזינים לרשת ב'. במלחמה נהגנו לתרגם בזמן האזעקות את הנחיות דובר צה"ל לארבע שפות: אנגלית, צרפתית, רוסית ואמהרית. גם כליל הבחירות דאגנו אחת לשעתיים להביא תמצית עדכנית בשפות אלה.

ג. כמשך יום הבחירות קיימנו "טוטו בחירות". מאזינים התבקשו להתקשר למספר טלפון שפורסם מראש ומסרו את הניחוש שלהם. יומיים אחרי הבחירות, כשהתפרסמו התוצאות מצאנו מנחשת שהיתה קרובה מכולם לתוצאה. אף מאזין לא קלע בול, אבל רבים היו קרובים. מעניין: כל המאזינים שהתקשרו ביום הבחירות ניחשו שהעבודה תנצח והשאלה היתה רק ההפרש בינה לבין הליכוד.

ד. שיחות מאזינים: מן השעה 2.00 אחר הצות, כשהתוצאות היו ברורות ותם סיבוב התגובות הראשון, עברנו לתגובות מאזינים. שיבצנו לצורך השידור הזה צמד מגישים: צבי לידר שמגיש את "שש אחרי החדשות" – תוכנית יומית של מאזינים המציגים שאלות בענייני היום לאורח באולפן – ויוסי סייאס מרשת ג' המשוחח עם מאזינים בעניינים של החיים הרחוקים דווקא מפוליטיקה. חשבנו "לרכך" בשילוב הזה את הפוליטיקה ולעשות את השיחות כליל הבחירות אישיות יותר. המרכזיה

הרגישות המובנת צריכה להיות מטופלת על פי שיקולים מקצועיים. גם בימים כתיקונם משדרים ב"קול ישראל" מתוך גישה של אובייקטיביות ואיזון. ברור, כי בתקופת בחירות יש להקפיד עוד יותר ולהישמר מדיסאינפורמציה. גיתן לעשות זאת גם בלי המגבלות הקשות המוטלות עלינו. להיפך, חשיפת הציבור רק לתעמולה מכוננת של המפלגות במקום לסיקור עתונאי, מעוותת את התהליך הדמוקרטי ולא תורמת לו.

באשר ללחצים פוליטיים, ברור שסף הרגישות בזמן מערכת הבחירות יורד ויש ניסיונות אין ספור להזרים ידיעות, השמצות וכל דבר שעשוי לתרום למפלגה המדליפה. השתדלנו לבדוק כל ידיעה על פי העניין; האם הגורם החדשתי מכריע או שמדובר בהשמצה או תעמולה נטו. לדוגמה: בחרנו לא לטפל בסיפור על ספרה של דובית בן ארצי, שבו היו השמצות על בני הזוג רבין על רקע משפחתי. סברנו שיש כאן יותר ניסיון להכפשה מאשר ידיעה חדשתי לגיטימית.

היו מקרים שגורמים פוליטיים פנו אלינו בבקשות שמצאנו אותן הגיוניות. למשל: באחד הימים התקשר אלינו נציג של אחת המפלגות הקטנות והתלונן שהאיזון שאנחנו נוהגים בין שתי המפלגות הגדולות טוב להן אך מקפח את המפלגות הקטנות. לקחתי את העניין לתשומת ליבי והנחיתי את המערכת שבכל מקרה, שלמפלגה קטנה יש תגובה או אמירה חדשתי, יש לשלב אותה — בפרופורציה מתאימה. יש להקפיד על איזון הוגן לא רק בין המפלגות הגדולות.

המאזין יוצא נשכר

מערכת הבחירות, הפעם, היתה מבחינות רבות קלה יותר לסיקור ממערכות קודמות. קודם כל, עקב קיצור משך זמן המגבלות לשישים יום; ושנית, העובדה שבשנים האחרונות התרגלנו ל"גל פתוח" כמעט כל שבוע בעניינים מדיניים, ביטחוניים, ובעצם בכל אירוע חדשתי מתמשך, הקלה על המערכת במבצע שידורי הבחירות.

בסופו של דבר בכל מקום שאירוע מעניין פוגש עתונאי ושדר סקרן והוגן — המאזין יוצא נשכר.

לחצי שנה. בתחילה, אמנם, על פי הנחיות ועדת הבחירות המרכזית הוטלו עלינו הגבלות קשות בתחומים פוליטיים ולא רק פוליטיים. כל מרואיין שיש לו נגיעה פוליטית, גם אם התבטא בענייני תרבות או רוח עלול היה, על פי חוקי תעמולת הבחירות, להעביר מסרים של תעמולה גלויה או סמויה. זו גזירה שמערכת חדשות מודרנית במדינה דמוקרטית איננה יכולה לעמוד בה. החוק תוקן והמגבלות צומצמו לשישים יום. ההגבלות נקבעו פורמלית גם על הרדיו. עד למערכת הבחירות האחרונה קיבלה על עצמה רשות השידור את המגבלות על הרדיו מרצון, למרות שהתקנות נגעו רק לטלוויזיה. ברור שהצימצום לשישים יום הקטין את הבעיה אך לא פתר אותה. הדרג המקצועי ברשות השידור היה שמח לו היה חוק הבחירות מתוקן תיקון נוסף ולרדיו ולטלוויזיה היה מתאפשר להביא סיקור חדשות מלא, לרבות הבאת מרואיינים פוליטיים במשך כל הזמן. לא רק שלושים יום לפני הבחירות, אלא אפילו שלושים דקות לפנייהן.

ביום הבחירות. הרדיו דיווח כמעט מכל מקום

